

Степан ВОВКАНИЧ

ПРЕФЕКТИ ЯК СУСПІЛЬНА НОВАЦІЯ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ

З соціогуманістичних позицій вперше акцентується увага на потребі приведення у відповідність до умов децентралізації влади дефініцій «інститут» і «інституція (організація)». У цьому контексті аналізуються ознаки їхніх відмінних доміант та напрямків збігу на основі особистісних (морально-етичних, соціокультурних, світоглядно-ментальних та інших) характеристик людини, духовно-інтелектуального потенціалу національних еліт як якісних інформаційних трансферів в тяглість розвитку майбуття нової Україна. Водночас фокусується увага на потребі забезпечення державою зростання усвідомлення інститутом префектів сучасних складових української ідеї як стратегом загальнодержавного поступу, як маркерів консолідації нації для подальшого проведення реформ та виконання домашніх завдань зі сталого розвитку, реалізації євроінтеграційного цивілізаційного вибору України, зміцнення її національної безпеки, захисту державного суверенітету та прориву на світові простори і ринки.

Ключові слова: інститут, організація (інституція), інституціоналізм, інституційна політика, префект, децентралізація влади, стратегами національної ідеї, відцентрові антиукраїнські сили.

© С. ВОВКАНИЧ, 2016

ISSN 1028-5091. Народознавчі зошити. № 4 (130), 2016

Проведення в Україні реформи децентралізації влади чітко виокремлює два основні її несучі стовпи: держава і територіальні громади. Реформа збільшує можливості місцевого самоврядування, особливо новоутворених громад, водночас, має змінити стару організацію влади і закласти нову загальноукраїнську основу для сучасного корпусу державних службовців — префектів. Власне, вони на відповідних адміністративно-територіальних національних територіях здійснюватимуть нагляд за додержанням Конституції і законів України, виконанням державних програм, будуть організовувати і спрямовувати взаємодію місцевих органів з центральними, особливо в умовах воєнного або надзвичайного стану, небезпечних екологічних ситуацій тощо. Префекти творитимуть нову суспільну конструкцію, стануть суб'єктами інституційного ринку, генераторами модерних функціонально-комунікаційних систем, рівно ж — інструментарієм новативного способу управління країною [14; 15].

Попри те, основна увага сьогоднішніх реформаторів прикута до організації територіальних громад, їх кількості, відповідного адміністративно-територіального поділу, тобто до видимих зовнішніх атрибутів. Якісні моменти, внутрішньо притаманні людині, духу реформи, — принципи призначення префектів, їх світоглядні, морально-етичні характеристики, державотворчі суспільно-патріотичні цінності та інтеграційні орієнтації — вважаються нібито другорядними, адже залишаються поза увагою заходів децентралізації влади. Досі ВР навіть не прийняла, шкода, Закон України «Про префектів», за проектом якого вони діятимуть на обласному і районних рівнях. У дискусіях з цього приводу лише переважно наголошується, що вони наглядатимуть, а не керуватимуть [16]. Однак, обмежуватися наглядовою функцією для розвитку України, особливо в умовах наві'язаної їй путінською Росією гібридної війни, вочевидь, замало. Україні нагально потрібна стратегія перемоги і відповідний курс уряду. Він має комплексно включати розв'язання проблем соціально-економічного розвитку, проведення інституційної реформи, суспільних трансформацій, втілення ідеологічних засад державотворення, усталення національної безпеки, міжнародних відносин тощо. І без реалізації духовно-інтелектуальних, креативно-мотиваційних, соціально-психологічних, ментально-соціокультурних достоїнств префектів як якісних трансферів в майбуття України, подвижників її на-

ціональної ідеї як **світоглядно-засадничого** фундаменту розбудови самостійної держави — не обійтися. Несучі стовпи, що підтримуватимуть будову нової держави, зводьмо паралельно, без перекосів і вивіреними як по вертикалі влади, так і по горизонталі місцевого самоуправління.

Ефективні дії урядової системи префектів, як будь-якої іншої суспільної системи, ґрунтуються на трьох обов'язкових елементах: структурі, функціях та емерджентності як якісному індикаторі відповідності структур покладеним функціям. Забезпечення гармонізації цих елементів має здійснюватися спільноту через процеси **інституціоналізації**, які формують відповідне інституціональне ринкове середовище, створюють певні інститути і організації (інституції) зі своєю системою цінностей та правилами гри, диктують пріоритети модернізації економіки, напрямки науково-технічного прогресу і соціальних трансформацій. Підтримуємо думку щодо інституціоналізації національної економіки як процесу становлення та діяльності мережі суспільних інституцій, функціями яких є структурування взаємовідносин між економічними суб'єктами, узгодження їхніх інтересів, а також обмежень за допомогою мотиваційних та поведінкових механізмів, які формуються в суспільних інститутах [6]. Отже, під інституціоналізацією розуміємо процес закріплення у формальних інституціях (організаціях) норм і правил поведінки, устояних в неформальних інститутах, які стимулюють інтелектуально-інноваційний розвиток людини, громади, нації чи в іншому вимірі — регіону, держави, де дії місцевої влади суголосні стратегіям загальноукраїнського поступу до здобутків цивілізаційного людства.

У такому сенсі модернізація економік, динаміка суспільних змін і реформа влади є абсолютно комплексними щодо вивчення, що, однак, не суперечить їх широкому і вузькому розгляду. У вузькому сенсі оновлення економіки виступає технічним (науково-технологічним) інструментом (заходом, важелем) структурної політики держави в подоланні (збалансуванні) диспропорцій між окремими галузями економіки країни, її регіонів, окремими підприємствами та інституціями в підвищенні їхньої конкурентоздатності. Коли ж йдеться про широкий аспект, то модернізацію пов'язуємо з оновленням суспільних структур, зміною соціальних цінностей, мотивів ак-

тивних новаторів цих змін, імплементацією їхніх нових прогресивних світоглядних ідей, ролей та концептів щодо соціокультурного, зокрема ідеологічного забезпечення державотворчих процесів, особливо в екстремальних обставинах. Отож, зміни за напрямками і масштабністю завдань охоплюють як **стратегію** (плани дій) щодо структурних трансформацій суспільства взагалі, так і світоглядні **максими** (основні принципи) структурних перетворень в сфері духовно-моральних, професійних і професіональних характеристик, властивих людині, в т. ч. в умовах **перехідної** економіки України, воєнного стану. Її **інституційна політика** з позиції розвитку інституціоналізму має акумулювати основні складові сучасної української національної ідеї (**УНІ**), надаючи їм статус стратегем розвитку національної держави з врахуванням виникнення нових інститутів та інституцій; рівно ж, — усувати чи трансформувати старі, які заважають формуванню інституту історичної пам'яті, національних еліт, фонду соборності української нації, згуртованості територіальних громад тощо [4]. Це, власне, зумовило *мету* статті: показати резерви децентралізації влади в царині якісного підвищення вимог до системи префектів як нового інституту, що привносить нові правила гри і норми поведінки, водночас як інституції реформування державотворчих процесів з врахуванням сучасних ідеологічних засад, викликів і перспектив розбудови нової України в загрозливих умовах її національної безпеки.

При такій комплексно-системній постановці завдань суспільні трансформації найкраще описуються в методологічних координатах **інституційної теорії**, котра, включаючи комплекс **позаекономічних** об'єктів досліджень (соціології, права, соціальної і політичної психології, теорію організацій тощо), додатково узасадничує **міждисциплінарний** підхід до базових понять «інститут» і «організація (інституція)» як елементів соціально-економічного організму [1]. Інституціоналізм як науковий напрям поглиблює не тільки дослідження процесів суспільних трансформацій та структурної політики України, а і доповнює їх комплексністю **соціогуманістичного** захисту людини і нації в системі загальнолюдських цивілізованих відносин. Дискурс доктрини нового інституціоналізму дає змогу виокремити стратегічні соціогуманістичні пріоритети модернізації в країнах перехідної економіки за умов глобалізації, яка, на

жаль, переважно нівелює національну, ментальну ідентичність. Власне, аби надати якісно нової, соціогуманістичної інтерпретації економічним змінам, суспільним трансформаціям та взаємодії людей, формам їх синергії в контексті національному і загальнолюдському, доцільно, на наш погляд, використати саме теорії неоінституціоналізму як економічне вчення про людей та суспільство в системі подальшого розвитку економічної думки щодо соціального управління. Тобто, використати для розширення діапазону досліджень суспільних трансформацій та творення неформальних **інститутів** як сукупності певних установок, правил гри, трансакцій, прийнятих обмежень, так й **інституцій** — як формальних установ, закладів чи їх частин. Саме розгляд **інституцій (організацій)** та вивчення суспільних змін в **якнайширшому** розумінні дає змогу виділити: **державні** або **фінансові** інституції як **формальні** установи, що організують та контролюють економічні процеси в країні (уряд, центральний банк, комісія з ринку цінних паперів тощо); та **неформальні** інститути широкого контексту, що акумулюють ринкову культуру, менталітет нації, історичні, релігійні, етнічні традиції, соціальні, сімейні цінності та установки, придумані спільноту норми поведінки, звичаї, ставлення до природи тощо.

Названий підхід, окрім інститутів, уможлиблює також виокремити певний перелік інституцій, їх ознак саме як **організацій**. До них відносяться: **політичні** (партії, парламент, міська (сільська) рада); економічні (підприємства, фірми, кооперативи, профспілки); **освітні** (університети, коледжі, школи; вищі навчальні заклади різних рівнів акредитації, проектно-конструкторські та науково-дослідні організації, де передаються традиційні та генеруються нові знання, досвід та інше); **суспільні** (церкви, клуби, спортивні установи, громадські організації тощо). Отже, інституціоналізм дає змогу, з одного боку, виділити не лише інститути як сукупність певних **установок**, правил гри, обмежень, трансакцій тощо, а з іншого, — розглядати інституції (організації) як формальні **установи** з певним управлінським апаратом. Як видається, за філософією реформи децентралізації влади до організацій такого комплексного типу відноситиметься і корпус префектів, який, на наш погляд, доцільно створити не тільки формальною організацією як інституцією з вже звиклим апаратом управління, а й

також як неформальний **інститут**, який би став носієм нових правил поведінки, принципів демократичного державотворення, що відтак трансформуються в сталі традиції громад, місцевої влади, а, може, і держави (Табл. 1). При такому комплексно-міждисциплінарному інституційному підході зменшуємо ризики очікувань здобутків реформи тільки від територіальних громад, особливо, коли їхні інтереси не збігатимуться з державним, як й не покладатимемося на успіхи лише від наглядових функцій недремноспостережливих префектів.

Детально проаналізувавши відмінності інститутів і організацій (інституцій), не важко уявити, що на пряму удосконалення роботи префектів, суспільних трансформацій і творення інституційного ринкового середовища слід розглядати разом і в комплексі. Лише такий розгляд виразно вкаже, що в контексті інституційних теорій **структурна політика** — це комплексна **трансформація економіки і суспільства**; це — складні соціально-економічні зміни, що практично здійснюються в інститутах і організаціях, себто на **двох** рівнях. Перший — це модернізація правил гри для здобуття нових, гідних людини і нації **стандартів** життя; другий — це зміна організаційних структур, диверсифікація діяльності підприємств, їх реструктуризація тощо. У новій структурній політиці вагомими є як модернізація пострадянської сировинної індустріально-аграрної економіки, так і запровадження високотехнологічних нових економічних укладів та побудова на їх базі сучасної **постіндустріальної** економіки із застосуванням інформаційних, нано- і біотехнологій агропромислового комплексу, машиноприладобудування, освоєння космосу тощо. Водночас, така політика повинна давати соціуму чіткий знак: постіндустріальна економіка — це не лише зростання ролі індивідуальних і колективних знань, починаючи від мікрорівня підприємств до пан-національних інноваційних проектів, державних і транскордонних програм. Стратегія такої політики на будь-якому тактичному рівні модернізації (держави, регіону, підприємства) — це також зміна стереотипів та психології так званої радянської безадресної людини і утвердження особистості, в якій є **національне середовище і простір**, а, значить, принципово новий світоглядно-ідеологічний — **соціогуманістичний** дизайн творення нової держави.

Таблиця 1. Перелік відмінних ознак в поняттях «інститут» і «інституція» (організація)

№ п/п	Назва відмінностей	Інститут	Інституція (організація)
1	Загальне визначення	Сукупність правових норм, звичаїв, традицій, навичок. Набір соціалізованих правил поведінки, неформальних обмежень та механізмів примусу їх дотримання. Надумана система ролей як постійний і звичний елемент, гідний основних потреб людини, громади і суспільства. Сталі установки, усталені правила дотримання прийнятого порядку. Релігійні почуття, мотиви, цінності, нематеріальні активи тощо. Загальнолюдські (цивілізовані), національні (інтернаціональні), особистісні. Базові, комплементарні	Установа, заклад чи їх частини
2.	Типи	Неможливо бачити	Загальнодержавні, регіональні (місцеві, локальні), громадські, приватні Можливо візуально побачити
3.	Можливості безпосереднього спостереження, візуального бачення	Ендогенні (внутрішньо притаманні людині)	Екзогенні (зовнішні), формуються переважно громадою, державою, міждержавними структурами, і транснаціональними компаніями
4.	Чинники творення	Діють опосередковано як рушійні сили прогресу, як фактори, що змушують людину його прискорювати	Діють безпосередньо як джерела суспільного розвитку через застосування природних, фінансових та інших ресурсів, фондів тощо
5.	Способи прояву (дії) факторів	Соціальні і соціально-психологічні через інтелектуалізацію, елітаризацію і гуманізацію людини та її праці. Стимулювання мотивів творчості, соціальної активності, поліпшення морального клімату, людських відносин, підвищення рівня свідомості, патріотизму, альтруїзму та інших достоїнств людини	Економічні, правові, організаційні, адміністративні, Матеріальне стимулювання.
6.	Механізми стимулювання	Колективне виховання, належна оцінка праці та винагорода за неї. Публічне визнання авторитету людини праці, надання їй можливостей росту трудової кар'єри, використання соціального ліфту. Осуд і відкрите громадське ігнорування людей девіальної поведінки Соціальний контроль (самоконтроль). Нагляд громадськості, моральних авторитетів.	Матеріальна винагорода (зарплата, суспільні блага). Адміністративне покарання. Суд та звільнення
7.	Методи впливу	Творити такі неформальні духовно-інтелектуальні, аксіологічні (ціннісні) нововведення, які б ставали у формальних суспільних інституціях (організаціях) усталеними традиціями	Контроль адміністрації, фіскальних служб, контрольно-ревізійних органів. Реалізація духовних, соціально-психологічних та інших соціальних цінностей, створених інститутами
8.	Види контролю		
9.	Стратегічні завдання і перспективи розвитку		

Отже, інституційні теорії, особливо неінституційналізм охоплюють не лише **тверду** частину (джерела) суспільного розвитку, а й показують, що, окрім

техніко-економічних параметрів (ресурсозбереження, власність, ціна, якість, новий технологічний уклад виробництва, його екологічність, конкурентоздат-

ність кінцевої продукції), є також соціальні рушійні сили (неекономічні, світоглядні чинники) — інтелектуалізація, елітаризація та гуманізація людини та її праці. Їх також слід плекати в спільнотах, в т. ч. комунікаційних процесах різних сфер діяльності людини, підвищення рівня індивідуальних і колективних знань, вмінь, мотивів, темпів генерування та застосування для підвищення ефективності своєї праці. Їдеться про якісні, елітарно-світоглядні характеристики суб'єктів праці, їх когнітивно-креативний потенціал щодо раціонального використання всіх наявних ресурсів, насамперед інноваційну та пошуково-винахідницьку активність, зосередженість на духовно-інтелектуальних домінантах суспільного поступу, національній адекватності інформаційного простору, екології, соціального захисту, культурі, відпочинку і т. д. Усі ці характеристики не можуть розглядатися поза якісними рамками нових суб'єктів праці в реформі децентралізації, якими є префекти як очільники державної влади на місцях.

Отже, в загальному науково-методологічному плані економічної науки йдеться про відповідність нових предметів і засобів виробництва рівневі самого суб'єкта праці, про суголосність його творчого потенціалу, світогляду, компетенцій наукомісткій креативній економіці, досягненням науково-технічного прогресу, що є орієнтирами для формування соціо-гуманістичних імперативів (вимог) людського розвитку та створення рівних для цього базових (ресурсних) можливостей — освітніх, наукових, соціальних, економічних, культурних, медичних, екологічних. І в центрі такого широкого підходу до децентралізації влади стає **людина**, саме задля неї, її розвитку — задумана реформа. При цьому ресурси є **базою**, де сама людина — особливий національний ресурс, а її діяльність, зокрема інноваційна — **рушій** трансформації наявних ресурсів в **потенціал**. В основі потенціалу — результат її діяльності. Саме він є кінцевою **метою** розробки довгострокових індикативних планів соціально-економічного розвитку, цільових програм на різних рівнях суспільних трансформацій, модернізацій економік, їх укладів та змін життя людини на краще, підвищення її фахового і культурно-освітнього рівня, повноти реалізації і самореалізації. Урешті, інтегральним показником стає **людський капітал** — незамінне джерело розвитку і модернізації економіки. Але таким капіталом він стає

тоді й тільки тоді, коли духовно-інтелектуальний потенціал людини затребуваний — соціалізується, комерціалізується і приносить прибуток.

Таким чином, **неоінституціоналізм** в умовах децентралізації влади виділяє тверду і м'яку частини, джерела і рушійні сили у факторах суспільного розвитку, алгоритм трансформації ресурсу в потенціал. **Інституціональні** структури (освітні заклади, науково-дослідні інститути, проектно-конструкторські підрозділи, технопарки, бізнес-інкубатори та ін.), інноваційно-інтелектуальні, природо-сировинні, мінеральні та інші **ресурси**, основні матеріальні, інвестиційні, фінансові **фонди** та інші матеріальні інфраструктурні речі, що **об'єктивно** творять науково-пошуковий, проектний, апробаційний, впроваджувальний та експлуатаційний цикли нововведень і реконструкцій, — є джерелами прогресу і, головне, торкаються видимої **твердої** частини факторів процесу розвитку. Вони є **базовими** і безпосередньо «роблять» прориви, привносять суспільні зміни, **заново** формують об'єкти господарської та іншої суспільно-корисної діяльності, є **безпосередніми** джерелами НТП, чинниками економічного зростання.

Друга група — це рушійні сили, які завжди є **суб'єктивними**, діють (функціонують) **опосередковано** через систему тонких, невидимих **соціально-психологічних** матеріял — мотивацій, потреб, цінностей, інтересів, норм, творчу активність людини, стимули підвищення її готовності до інноваційної діяльності та перманентного творчого пошуку нових знань, набуття досвіду, навичок. Саме вони підносять духовно-інформаційну мобільність нації, рівень використання нею інтелекту та інших модерних професійно-якісних характеристик, світоглядних систем, зміни яких дедалі більше стають викликами на шляху сучасних суб'єктів новаторської праці, творення економіки знань, що перетворюються в основні рушії майбутніх етапів суспільного розвитку. До рушійних сил, на думку структуралістів, соціальних психологів, етнографів можна віднести також ментальність, культуру суб'єктів творчості, в т. ч. інноваційну, організаційно-економічну, морально-психологічний клімат, виробничі відносини, менеджмент, охорону здоров'я, відпочинку, соціальний захист суб'єктів творчості, рівень їх інтелектуальної власності (нематеріальних активів) та інше. Тобто, все те, що відноситься до нематеріальної, неекономічної, до, так би

мовити, **м'якої, суб'єктивізованої** частини рушійних сил людського поступу — мотиваційні механізми, різні соціально-психологічні стимули, соціальні цінності, — які опосередковано впливають на темпи, напрямки, пріоритети і, головне, принципи структурних змін. Водночас, сприяють підвищенню креативності духовно-інтелектуального потенціалу щодо як творення власних, так й оперативного запозичення різних лідерських новацій, що «рухають» поступ.

Отже, під час реформи децентралізації влади, власне, на рівні рушійних сил на передній план висувається **людський** фактор як **домінантний** в системі створення територіальних **громад**, їх згуртованості, невидимих соціально-психологічних, інформаційних зв'язків і контактів, так і формування урядового **класу префектів**, — їх орієнтацій, цінностей, компетентності, креативності тощо. Йдеться про їх світоглядні духовно-інтелектуальні **цінності**, на які не в останню чергу впливають інтелектуалізація, елітаризація та гуманізація, комунікаційні процеси, участь в різних формах когнітивно-креативної, інноваційної та пошуково-винахідницької активності, у зосередженні на інших духовно-інтелектуальних гегментах суспільного поступу. Урешті, мова про розуміння префектами прав і необхідності **бінарного** (соціогуманістичного) захисту **людини та її нації**, його гармонізацію в інформаційному, правовому і громадянському полі; про аксіологію вільного вибору вектора інтеграції в світове вільне співтовариство. А відтак, про соціальний капітал як довіру до провідників суспільних змін і реформ, до інформації, котра в цьому контексті генерується і безперешкодно передається з покоління в покоління як соціальний Генем **тягlosti** розвитку народу, збереження його національної ідентичності, історичної пам'яті, умінь та інтелектуальних надбань, традицій і норм поведінки, наділяючи особистість певними характеристиками і озброюючи відповідним фахово-знанцевим і духовно-інтелектуальним потенціалом [1; 4]. Чи не з тих причин так пізно відновлено державність України, бо історично національна еліта нерационально ставилася до **феномену тягlosti** розвитку, особливо, за Шевченком, у «время люте»?!

І сьогодні **оптимізацію** суспільних **трансформацій, реформ** влади, **територіально-адміністративного устрою** не можна реалізувати без врахування цих процесів у **воєнних умовах** — обмеження

матеріальних ресурсів, фінансових активів, слабких зовнішніх інвестицій і потужного дезінформаційного покриття агресором певних територій, нищення соціальної інфраструктури тощо. У таких екстремальних ситуаціях суспільна трансформація, економічні зміни можуть кардинально різнитися, тобто проводитися на макрорівні більш централізовано аж до економічної диктатури, а на мікрорівні, територіальних базових громад — без застосування державою механізмів дерегулювання та обмеження місцевого самоуправління [8]. Хоча не зовсім поділяємо рефлексію щодо диктатури, але годимося, що підхід до децентралізації влади має бути **диференційованим**. Щобільше, він повинен сприяти артикуляції пріоритетних напрямів **регіональної та загальнонаціональної політики** щодо суспільних трансформацій, економічних змін; рівно ж — виокремляти **низку** конкретних вимог до важливих блоків процесів і факторів цих змін, які, на жаль, малодосліджені, особливо в умовах децентралізації влади за воєнних умов. Незважаючи на те, що префекти мають більше керуватися загальнонаціональними підходами і стратегіями розвитку країни, а територіальні громади переважно Перспективними планами свого розвитку, саме їхня **спільна ідея і чин** мають нести спільноті каркас сучасних складових УНІ, аби надолужити ідеологічну прогалину й уможливити знайти ту інтелектуально-управлінську золоту середину між словами М. Грушевського: біда України в тому, що нею керують ті, кому вона не потрібна, з одного боку. І з іншого, — між перефразованим нами висловом Президента США Дж. Кеннеді: не питайте в Україні, що вона зробила для вас, вашої територіальної громади, а питайте, що для неї зробили ми всі разом і я осібно. **Що** ще тихою працею, без голосних популістсько-безвідповідальних обіцянок, можемо зробити?!

У цьому плані реформа має **гармонізувати** бюджетну, фіскальну децентралізацію і потреби забезпечення національної армії, оборони; м'яку дерегуляцію на рівні територіальних громад і жорстку регулятивно-наглядову політику держави щодо відцентрових (антиукраїнських) регіональних сил; прихильну акцентуацію загальнонаціональних пріоритетів та пересторогу антиукраїнським інтересам, пов'язаних, приміром, з бажанням регіональних князків особливого статусу. Формат будь-яких сус-

пільних трансформацій, окремих регіонів і громад не має виходити поза рамки широкого вивчення соціо-гуманістичних пріоритетів держави в системі стратегічних досліджень всеукраїнських проблем, проєктів і реформ. Зокрема, пов'язаних з соціалізацією Європейської Хартії місцевого самоврядування, тобто з децентралізацією «по горизонталі» на рівні територіальних громад, підвищення їх синергії та темпів євроінтеграції. Однак, не з децентралізацією «вертикалі» управління країною, де бюджетна, фінансова чи інша фінансова децентралізація може стати небезпечною для оборонного бюджету держави, її прогресу. Надання Магдебурзького права містам історично не означало децентралізацію країни. З нинішніх позицій державотворення доцільним є строге обмеження принаймні 3-х «Д»: денационалізації українців, десоборнізації їхньої країни і децентралізації управління нею з позиції імплементації засад УНІ. Новизною гібридної війни Росії проти України, яка була розпочата далеко не Путіним, є те, що окупант ще до «зелених чоловічків», до матеріальних «градів» на Донеччині запустив в мережі інформаційного простору України антиукраїнський вірус «руського мира» як невидиму «оцерковлену» зброю давньої руйнації національної ідеї українців. Імперська ідеї «собирання земель», «обустройства Росии» чи «руського мира» завжди нищила нашу ідею, хоча УНІ ніколи не була антиросійською. Ми лише прагнули «запанувати у своїй сторонці» усією нацією, усім козацьким родом! Префекти мають пам'ятати ці максими Гімну!

Україна, на жаль, не має, на відміну від Заходу, традицій ні призначення, ні безпосереднього досвіду роботи префектів, особливо, коли йдеться не як «смотрящих» президента-диктатора, а як ефективний національний механізм глибокого **проникнення і закорінення національної ідеї**, особливо в умовах війни Росії проти неї. Префекти в системі органів виконавчої влади за реформаторським задумом, нав'язаним досвідом Польщі, Франції, забезпечують державну політику з питань територіальної організації влади. Проте у нинішніх екстремальних українських реаліях, аби зайняти ці вільні посади, недостатньо закінчити Інститут управління при Президентові України. Замало формально відповідати і вимогам Закону України «Про префектів», який не відомо коли буде ще прийнятий ВР. Щобільше, не-

допустимо огульно пересаджувати на вакантні посади префектів колишніх голів ОДА і районів. Цей процес має стати справжнім **перевантаженням** влади в рамках легітимізованих складових УНІ в системі стратегем розвитку. Призначені префекти мають бути далекоглядними державотворчими мужами, сучасними **подвижниками** УНІ, моральними авторитетами і першопрохідцями її втілення в практику, а не імітувати впровадження, паче того — саботувати. Для цього потрібно більше, аніж лише дія відповідно до закону на засадах верховенства права, відкритості, політичної неупередженості, підконтрольності тощо чи закордонного досвіду [15].

Отже, новостворюваний корпус префектів має стати не тільки формальною інституцією влади, а й довірливим **суспільним інститутом**, продуцентом нових норм поведінки, прикладом їх втілення в життя і прологом нових прогресивних трансформацій. У цьому аспекті звернемо увагу на упущення, які, згрупуювавши, слід сфокусувати на:

а) завищенні очікувань результативності процесу **трансформації** (від лат. *transformatio* — перетворення, видозміна), який, шкода, традиційно і далі сприймається в Україні як стратегічно-урядовий, будімо універсальний напрям проведення змін революційним і еволюційним шляхом соціально-економічного, національно-політичного та іншого розвитку суспільних систем та підвищення їхньої ефективності [3]. Однак за умов перехідної національної економіки, агресії сусіда наперед висувається значно **складніше і якісно глибше** пересновування (перезавантаження) суспільних відносин та їх характеристик, тобто, на порядку дня трансформація зі зміною **сутності** систем для спрямування їх в загальноцивілізоване русло, прорив на світові простори і ринки. А для цього потрібна їх **транзиція** (від лат. *transitus* — перехід), що означає перехід від однієї **якості** системи до іншої, від радянської індустріальної (планово-командно-адміністративної) через перехідну до постіндустріальної (ринкової), наукомісткої (інформаційної) економіки — ліберальної з структурною перебудовою, приватизацією, з створенням нових інститутів та інституцій. А, головне, перейти від тоталітаризму управління до демократії, від т. з. радянської до національно свідомої, за І. Франком, цілої, себто **цілісної** людини, спільно-та якої вважає транзицію **ціннісною** (аксіологічною)

запорукою інтеграції в цивілізований світ. Транзиція — це якісно вищий напрям змін не тільки **твердих** (матеріальних, видимих) частин економічного **базису** суспільства (мінеральні, інтелектуальні та інші ресурси, фонди, активи тощо). Він більшою мірою охоплює **м'які** (невидимі) надбудовні елементи — соціально-психологічні, духовно-моральні, світоглядні цінності, свідомість і потреби, норми поведінки, орієнтації, суспільні правила гри тощо. Урешті, впливає на темпи виконання домашніх завдань з євроінтеграції, на глибину потреби суспільно-громадського і урядового розуміння виконання цих фундаментальних домашніх завдань для подальшого успішного руху України по шляху цивілізаційного розвитку. В умовах децентралізації влади, власне, префекти мають не допустити її проведення за ворожими лекалами як зовнішніми, так і внутрішньо-регіональних князьків, олігархічні орієнтації, офшорні цінності яких мають не лише локальні впливи;

б) неналежній увазі **неекономічним чинникам** підвищення ефективності розбудови національної держави та її економіки при виконанні домашніх завдань, необхідних для повноправного її вступу в європейські інституційні економічні та безпекові структури, які належить виконати кожному і Україні назагал. Серед них такі вагомні, як-то: підняття ролі і значення внутрішньо-вітчизняного інвестора, соціального капіталу як довіри соціуму до владних інституцій, банків, судів тощо; наявність політичної волі високих очільників держави щодо проведення реформ, викорінення корупції, злочинства та інших форм девіальної поведінки. Поглибленні потреби розуміння зростаючої багатопланової ролі цих факторів у: підвищенні національної безпеки та системи колективного захисту, верифікації форм соціальної активності територіальних громад, піднесенні морально-психологічних характеристик, духовно-культурних цінностей суспільного загалу та правлячих еліт, їх патріотичності, пасіонарної готовності захищати незалежність держави, права і свободи нації та людини праці, виховання спільного погляду на історію і бачення майбутньої єдиної держави Україна, національної її ідеї як стратегіми розвитку нації [1; 4];

в) необхідності зацікавленень префектів як урядових трансферів **громадськими формами** управління державою, **волонтерськими** рухами в різних сферах суспільної діяльності, які можна було б поширити на інші

сфери, аби зміцнити світогляд громадян, їхні цінності, довіру і розуміння того, що війна з Росією — це війна ідентичностей, за буття чи небуття українців. З припиненням воєнних дій на Донбасі дезінформація Росії щодо УНІ не закінчиться і «воріженьки не зникнуть». У цьому протистоянні громадські рухи (на взір Руху 90-х років), національна свідомість, єдине розуміння історії і бачення в перспективі спільної держави — важливі чинники творення нової України, транзиції **цінностей** людини, громади і нації; орієнтація всієї спільноти на продуктивніший, більш справедливий, демократичний, органічний і цивілізовано-інтеграційний стан, потрібний для розбудови як громадянського суспільства, середнього класу, так і свідомої, інформаційної мобільної, що її називають — оцифрованої елітарної людини;

г) завданнях префектів як неформального інституту і формальної інституції компенсувати брак концентрації зусиль уряду щодо залучення **духовно-моральних імперативних** чинників суспільних трансформацій шляхом підсилення **аксіології** євроінтеграційних процесів та підвищення ефекту **емерджентності** як каналу якісного приведення структур відповідно до їхніх функцій в системі національної та світової безпеки. Префекти, як неформальний клас нації, не байдужий до її безпеки, знаючи її «знизу», зобов'язані загострювати до них увагу уряду. Зокрема, скажімо, використання Україною, наданого їй статусу непостійного члена РБ в Оонівській безпековій структурі. Префекти України мусять, на відміну від аналогічних служб в Франції чи Польщі, звертати увагу світу на потребу **оптимізації** складної сукупності взаємопов'язаних соціально-економічних, науково-технологічних, соціально-психологічних, інституційних, геополітичних, екологічних, оборонних та інших компонентів національних держав і норм світового порядку, на їх соціогуманізацію в національно-відтворювальних процесах потолочених соціумів.

Префекти не повинні **дистанціюватися** від зобов'язань України привернути увагу світу не лише до гармонізації і збалансування потреб людини, громади, регіону. Міжнародний вимір боротьби українців в АТО «за наш і вашу свободу» дає право українцям звернути увагу світу на потреби національних держав щодо їх рівності в міжнародних відносинах, на вирішення стратегічних завдань екзистенції кожної **нації**, на її право захищати **власний** вибір і шлях до вер-

шин цивілізаційного розвитку як загальнолюдського надбання. Революція Гідності задекларувала розбудову Нової України, де гідність, свобода людини розглядаються разом з свободою нації, а їхні цінності не відриваються від європейських і загальнолюдських. Такі месиджі сповідають українці як корінний народ, який став на захист своєї однойменної Батьківщини, створює справді адекватні суспільні інститути, спроможні модернізувати економіку, провести в життя програми розвитку держави, соціально-економічні, правові та інші реформи. Отож, в Стратегії «Україна-2020» не могла не відбитися рефлексія: «громадяни України довели і продовжуватимуть у надтяжких умовах щоденно доводити, що саме **гідність** (підкреслено нами. — С. В.) є базовою складовою характеру Українського народу» [13, с. 1]. Однак, аби це знову не було змарновано, треба і уряду, і його префектам, і народу назагал, і територіальним громадам спільно та ефективно працювати, а стратегія розвитку України повинна охоплювати більший період часу та значно ширший державотворчий аспект.

Неоінституціоналізм дає змогу підсилити вагу регіональної економічної політики, ролі територіальних громад в пан-українській, європейській та світовій метропольних мережах, націливши на ширші полімірні творчі пошуки. По-перше, як **консолідувати націю**, аби вона дихала на повні груди, двома легенями і духом української ідеї. По-друге, як поєднати в процесі децентралізації **метропольність** великих міст (які на часто-густо на Сході сильно зросійщені) з **соборністю** країни заради захисту ідентичності титульної нації та розвитку культурного розмаїття інших народів, що живуть в інформаційному просторі України, і не тільки на територіях, прилеглих чи близьких до цих великих центрів. По-третє, як зберегти, не маргіналізуючи місцеві діалекти самобутніх субетносів на окремих територіях, з **загальнонаціональною стратегією** духовно-інформаційного відродження **корінної** потолоченої нації, її простір для розбудови для «рідної хати» (за Митрополитом Андреем Шептицьким) після багатоголового поневолення, справедливо поєднавши функції префектів, метрополійний вплив великих міст і активність місцевого самоврядування територіальних громад. І, по-четверте, як, урешті, за допомогою реформ вийти з великої тіні впливу агресивного сусіда, аби сильні світу цього, аналізуючи анексію Криму, злочини сепаратистів на сході Укра-

їни, яких морально і матеріально підтримує Росія, не задумувалися: допомагати Україні чи ні, захищати її чи ні до когорти сателітів Москви, до об'єктів традиційного впливу росіян, чи Київ на правду — батько городів руських. Вони, не знаючи УНІ, деякі не відають, що їй «старший» (?) брат «допоміг» і «допомагає» нині втратити метро-і митропольність Києва, щобільше, проводять референдуми з приводу допуску України до ЄС.

З огляду на це, префекти мають допомогти Україні якнайшвидше не лише донести сенси своєї національної ідеї, а, головню, показати її **специфічність**, в т. ч. регіональну. Яке значення мають для України, скажімо, націоцентричні, а не тільки європейські, віками напрацьовані, людиноцентричні **цінності**; що таке вартості **«радянської людини»** і як ними та її психологією маніпулюють неореваншисти задля реалізації доктрини «русского мира» та проектів **федералізації** України? Федеральні Землі є, приміром, у Німеччині, але німці не знають, що таке партія Земель, яка «оббаварює» усю Німеччину, як «одонеччували» регіонали Україну задля нетрудового збагачення, збільшення відцентрових сил, розшматування її цілісності, знищення соборності та незалежності. У них навіть комуністична партія є німецькою, а не московською колоніальною філією. Світ має усвідомити українську **гірку правду**: ми постколоніальна, економічно пограбована і національно понижена країна, на неправдивий і зацікавлений показ якої у викривленому дзеркалі Росія витрачає колосальні ресурси. Природно, що хибно представлене традиційно-потужною пропагандою, Захід міряє своїми високо-звичними стандартами розвинених багатих країн, забувши історію їхньої генези, без права України на **соціогуманістичний захист** людини та її нації в **перехідний період**, що-більше, нав'язаної їй гібридної війни.

У цьому контексті новий корпус державних службовців має цікавитися аксіологією ідеологічних засад державотворення, наданням складовим національної ідеї статусу стратегем розвитку країни на далеку перспективу, аж до вступу в євроінтеграційні структури [10]. Нині УНІ установилася як концепт-конструкт духовно-інтелектуального потенціалу нації, — себто людей-державотворців і співгромадян, які спираючись на минуле, нині мобілізують державотворчі сили на здобутки європейського майбут-

нього, на становлення і консолідацію українського народу як єдиної політико-етнічної спільноти і цілісної одиниці світового співтовариства, що наближає національний ідеал до найвищих досягнень людства в різних сферах розумної життєдіяльності на шляху до прогресу і добробуту.

Отже, запропонований концепт УНІ не повинен залишати поза увагою **націоцентричність** державотворення, а бути суголосним сучасній інноваційній, інформаційно-просторовій моделі розбудови національної держави, реалізації її євроінтеграційних намірів та впровадженню нової соціогуманістичної парадигми захисту і людини, і нації. Шлях інституційної трансформації України не буде національним без дотримання інститутом префектів ідеологічних, соціокультурних засад Української Ідеї. Ці засади є загальнонаціональною запорукою проведення антикорупційної, судової, фіскальної, безпекової та інших інституційних реформ, що уможливають Україні вийти на світові цивілізаційні простори. У префектів має бути чітка відповідь на залишкові дивовижно-необачні кучмівські запитання: «чи спрацювала національна ідея?», «яку Україну будувати?». Від них, як державних мужів, великою мірою залежатиме реалізація **екзистенційного імперативу нації, аксіологічного підходу до державотворчих процесів, системи їх ідеологічного забезпечення**, що ґрунтується на духовно-інтелектуальних засадах і загальноукраїнських інтересах, які акумулюють такі стратегічні пріоритети національної ідеї — **Україна: соборна, українська, гідна людини, нації та цивілізованого людства**.

Визначивши пріоритетність і базову достатність «СУГ» (соборність, українськість, гідність) як імперативів комплексного їх дослідження в сучасній структурі стратегічних складових УНІ, тобто як **стратегем** (програм дій) розвитку країни. Водночас, підкреслимо потребу **міждисциплінарного** підходу до їх аналізу, потребу цієї внутрішньої нової патріотично-альтруїстичної «СУГестії», котра буде притаманною і префектам як якісним загальнонаціональним трансферам, і місцевим очільникам як лідерам територіальних громад, аби на особистому прикладі виховувати нове покоління. Вона має стати, власне, цією внутрішньою програмою, про яку в свій час говорив Т. Масарик: «Я чех і мушу мати чеську програму національного відродження». Складові СУГ української ідеї за рівнем стратегем державотворення мо-

жуть бути різними, але єдиними в одному: базуватися на духовно-інтелектуальній, соціогуманістичній сутестії, що розглядає людину, націю і людство в триєдності. І в цьому сенсі префекти мають бути подвижниками УНІ, особливо щодо розуміння впливу домінанти **соборності, тягlosti** на розвиток нації, реалізацію її ідентичності.

Соборність — це не тільки географічні, територіально-просторові атрибути, а соборна **здатність** нації разом ефективно **творити українську державу** за допомогою **консолідації** сил усіх громадян, що в Україні та поза її межами проживають. Це — вища, духовна категорія **єдності** народу на своїй землі, його якісно-аксіологічна характеристика, соціальний капітал як довіра до уряду, банків, міліції, судів та інших інституцій, в якій точці країни і критики вони б не містилися. Ця духовно-моральна, ментально-світоглядна категорія не менше відчутна від матеріальної. Навіть тимчасова окупація українських земель Росією не зменшила, а підсилила почуття соборності, цілісності народу, особливо його згуртованості навколо українських вартостей, волонтерського руху, бажання звільнити від агресора та фальшу «старшобратства». Таке розуміння соборності префектами допоможе сформувати єдиний національний економічний, мовно-інформаційний, культурний, релігійний та інші простори, мобілізувати українців на боротьбу з найбільшою в Європі армією, усвідомити себе **соборною державоцентричною нацією**. Це особливо важливо для формування українського соціуму **як спільноти**, в якій домінують **доцентрові** (соборні, євроінтеграційні), а не **відцентрові** (регіональні, українофобські) **сили і поля впливу**, що зловмисно підживлюються ззовні матеріально та ідеологічно, аби здетонувати в потрібний момент провокаціями, терактами, збиття літаків з дітьми тощо. Українці не шукають епістемологію соборності в імперському «собиранні» (точніше, анексії чужих) земель, в «соборе» одержавленої (казенної, за Андреем Шептицьким) церкви, в «оцерковленні» селянських «общин», адже спадково відчують її в древньому будівництві толокою трипільських хат-мазанок, підготовці полів для посіву злакових, вічевому прийнятті рішень, у своїй європейськості. Якби ми вчилися соборності, то сьогодні мали б національну державу, були в НАТО, ЄС і не мали б АТО [10].

Щодо тяглості (спадковості) розвитку українського народу, то йдеться про вагу та роль інформаційної, духовно-інтелектуальної його **першооснови**, доле-носне значення безперервності **вільного передаван-ня** знань, досвіду, традицій з покоління в покоління для збереження мовної, етнічної та культурної його ідентичності серед світового розмаїття, особливо за умов насильного зодноріднення, асиміляції та імперського доросійщування підневільної нації. Велике значення має розвиток креативної економіки, креативу еліт. Попереду завжди буде та нація, котра мобільніша в плані примноження нової інформації та креативного слова, пріоритетного використання **інтелектуально-інноваційних** чинників творення модерної спільноти. Цій спільноті будуть притаманні високі знання, культура, досягнення науки, найвищий уклад економіки, пов'язаний з інформаційними та нанотехнологіями, з належною мобільністю людей. Розуміємо мобільність людини і нації не лише як рух знань (п'яту свободу, поряд з рухом капіталу, товарів, робочої сили і послуг) між державами, а й як швидкість (динаміку, неперервність, темпи) передачі традиційних, генерування і впровадження нових знань яко духовно-інтелектуального ресурсу інновацій всередині країни задля збереження ідентичності нації, тяглості розвитку та виходу на світові простори.

Отже, феномен соборності України — **наскрізний і глобальний**. Він пронизує усі сегменти УНІ та інтегрує її основні сутності в цілісність, згуртованість і самостійність, проектує **ціннісні** (аксіологічні) вектори прориву. Водночас, не ділить соціум за регіонально-партійними ідеологеми на сорти, а територію — на регіони з особливим статусом. Соборність — це **національно-свідома синергійність** діянь людей як організованої самодостатньої спільноти, її якісна ознака як духовно-інтелектуальної **соцієтальної** «молекули», яку не можна розривати без втрати її ціннісних характеристик, як не можна їх зберегти без розв'язання **проблем** культурно-інформаційного середовища та простору, не наповнивши його українським патріотичним **контентом**. Це не тільки кількісна, територіально-фізична, візуальна величина, а й перманентний якісно-духовний процес. Для його розвитку треба, аби Україна — право-і лівобережна — вільно дихала двома легенями, і Європа економічно, світоглядно розуміла реальну загрозу путінізму для України і світу та з єв-

роатлантичною потугою була готовою захищати цінності планети [9; 17].

Ми не аналізуватимемо детально усі складові УНІ, позаяк вже їх торкалися [1]. Тут лише зазначимо: референтам дуже важливо знати, що складова «українська» ідентифікує і верифікує **якісний** підхід до розуміння соборності, ілюмінує історичне бажання нації самореалізуватися, зберегтися в умовах агресивно-загарбницьких зазіхань Росії і, урешті, запанувати «в своїй сторонці» без поділу новою Берлінською стіною. Це ментально формує вищу — духовну категорію усвідомлення спільнотою своєї самодостатності без загарбань чужого, задіє соціальний чинник тяглості (спадковості) і самостійності розвитку, потрібний для спроможності квітального відродження корінного (титульного) народу на своїй землі в умовах перманентних загроз його національній ідеї. Такий якісний підхід радикально заперечує підкинута шовіністичним загарбником світовій громадськості брехливо-пропагандистське гасло, мовляв, українці — це виключно націоналісти і ксенофоби, які за «Україну лише для етнічних українців». Насправді йдеться про формування і утвердження у свідомості нації й світу нових державницьких світоглядних ідей, державотворчих мотивів захисту, які позиціонують розбудову України як «рідну хату» (за Митрополитом Андреем Шептицьким), як український дім нації, який слід побудувати на спільних духовних цінностях, патріотичних почуваннях, інтелектуальних та культурних кодах та ідеалах українського народу, на притаманних йому традиціях, нормах і правилах поведінки; на інноваційних засадах модернізації національної економіки та державної політики відповідно до нових завдань, економічних укладів, національних інтересів і цивілізаційних глобальних викликів. Це особливо важливо при переходах від однієї промислової революції до іншої в перманентному процесі науково-технічного прогресу, коли треба і свого не цуратися, а й чужому навчатися, працювати на випередження, щоб не стати беззахисним і назавжди відкинутим назад, ймовірність чого дуже зростає за динаміки розвитку постінформаційної економіки, ролі знань, креативу еліт тощо [7; 11].

За цих умов інформаційний тезаурус людства не страждає дефіцитом знань **як** будувати хату? Актуальне інше: **яку** хату будувати і **як** її **захистити**, аби вона не стала **рідною** агресивному сусідові, що за-

вжди був і є проти нашого національного та духовного відродження. Що більше, донести ці месиджі світові, адже в перспективі не видно милосердя від шовіністично-великодержавного лицемірства, яке апіорі самоназвалося **старшим братом**, шматує загарбану нашу **материзну** разом з рідною хатою. Тільки в захищеному національно-інформаційному просторі, у своїй рідній хаті, як вчили наші генії, своя свята правда і воля. А без цього не матимемо ні власної сили, ні бажаної волі, ні світового розуміння української ідеї, ні нашої, справді інтернаціональної боротьби за неї. Що гірше, якби не один 2016 рік, проголошений в світі роком **милосердя**, не пройшов мимо нас, а з ним й ми — **мимо осердя** цивілізації. Лише не відкидаючи УНІ як інтегральний блок україніки в системі колективного євроатлантичного захисту, можемо оберігати корінний древній народ від нашестя орд, аномалій їхніх вождів і усвідомити: «хто ми, для кого, чого живемо, що робимо і туди йдемо?». Урешті, відродитися і уникнути точки неповернення та допомогти в цьому кримськотатарському народові [5].

Отже, на передній план висувається проблема **захисту** суверенності **Української України** не лише як наша екзистенційна, а і справді інтернаціональна. Адже російську зі зброєю буде «старший брат» разом з найманцями-сепаратистами в т. зв. регіональних республіках, в анексованому Криму. Коли росіяни наступають на ідею буття українців на рідній землі, їм, щоб вижити, пора артикулювати **УНІ як українськість вдома, україністику в науці та українство в світі**. Час навчити, врешті, уряд проводити не проукраїнську, а **українську** політику як національну, без якої немає справді інтернаціональної, але не такої, що нею більшовики прикривали шовінізм чи нині єдиноправильно віруючі — «русский мір». При смертельній загрозі нашої ідентичності частіше вдумуватися в гасла поляків початку 60-х минулого сторіччя: «Зробимо Польщу Польщею!» чи сталий принцип американців — Люби Америку, або забирайся геть! Навчимося не лише патріотичної любові, спільнотної згуртованості, а й бути українцями не буковинськими, чи галицькими (за Франком), додам — не донецькими чи харківськими, а соборними, радіти кожному успіху України і разом відчувати її болі. Без дискримінації розуміти наявне розмаїття культур, діалектів, особливостей регіонів як джерел розвитку загальнонаціонального мовного багатства, а не спекуля-

тивних інсоляцій імперської Росії для «захисту» закарпатських русинів чи лемків в статусі як «окремих народів». Водночас, викривати імперську пропаганду побудови в Україні псевдокраїну «Новороссию», підступно використовуючи для цього сильно зросійщені регіони України чи національні меншини, зловмисно і цілеспрямовано раніше завезені у воєнному обозі. А нині, їх протиставляючи і розпалюючи ненависть, сортувати на громади «східняків»-«западєнців»; на тих, що не працюють, і тих, «что порожняк не гонят, а всех кормят» (хоча вийшло навпаки — Україні платити пенсії, відбудовувати зруйноване і чистити заміноване); на «інших» — чужих, злих націоналістів, і добрих «наших» — імперсько-загарбницьких, дарма, що шовіністів, але великоросів.

В Україні **етнічність** ніколи апіорі не визначала **українськість** [12]. Корінна нація лише хоче створити вдома адекватне середовище ковітального відродження, відвоювати право своєї суб'єктності — **бути українцями**, а не малоросами-найманцями в регіонально-обласних псевдореспубліках, скроєних російським неофюрером за ідеологічними лекалами, форми і зміст яких удосконалюються ще з часів Івана IV Грозного. Національно-творче **середовище** відродження духовних, ментальних можливостей самореалізації, спілкування, освіти, науки поза «рамами нації» (за Франком), поза національною ідеологією ні створити, ні зберегти — неможливо. Все, що твориться поза рамками нації — фарисейство або намагання дистанціюватися від своєї нації, її цінностей. У цьому сенсі маємо усвідомити максимум: не може бути **вільною людини** допоки **підневільною є її нація**. Не однією своєю долею живе людина. Вона буде дім для родини, але ця її рідна хата не може в 3-ому тисячолітті будуватися на фундаменті теорій чучхе чи державно-церковних ідеологемах «русского мира», його примусово-метрополітських впливах на фоні досягнень **цивілізованого** людства. Аморально, коли національна меншина, нацькована ззовні імперіалістичним сусідом, зброєю ним підтримана, наступає на мирну ідею українців, їх питому мову, відрубну культуру — досі світовим трибуналом не засуджена.

У цьому контексті УНІ покликана не тільки допомогти виділити першочерговість проведення реформ, а, підтримуючи їх, заакцентувати: вкрай потрібні знання, національна програма дій, політична

воля уряду та нові якісні соціальні цінності. Якщо вони стануть внутрішньо притаманні уряду як справжній еліті, а національна ідея — основою формування потреб українського народу, його інтересів, тоді метою влади буде **виконання** обіцяного, а не її **досягнення**. Тоді влада бачитиме Україну в собі, а не лише себе в ній; тоді, врешті-решт, відчуження та загрози і виклики [2]. Вагомим індикатором можливості сформувати сучасний прядок денний інноваційного розвитку України є творча спроможність національних еліт, їхній ексклюзивний внесок в **приріст** у ВВП країни. Україна зобов'язана не втратити, а щонайбільше нарощувати **темпи середовищеспроможності** свого національного і духовного відродження, чітко визначити **вектор** підвищення конкурентоспроможності в освітньому, фахово-знанцевому, науково-технологічному, інформаційно-інноваційному та інших якісних **ціннісних** (аксіологічних) сутностях суспільного прогресу. Це архіважливо, щоб на рівнопартнерських засадах увійти в систему міжнародного розподілу праці не в статусі поставачальника дешевої робочої сили чи сировинних ресурсів, а креативного **інновативного** суб'єкта.

Отже, проведення децентралізації влади в країні вимагає продовження **міждисциплінарних** досліджень не лише задля створення соціально-психологічного, морального чи іншого портрета сучасного префекта, потрібного Україні. Серйозної уваги вимагає проблема розробки ідеологічних засад державотворення в системі національної безпеки. Це має стати предметом копіткої роботи національних еліт і центрального уряду. Над сучасною візією націю-державотворення мають працювати авторитети економічної, політичної, історичної й філософської думки, бізнес і громадськість. Час довести світові загальноукраїнське розуміння УНІ як наріжного каменя і цементуючого чинника у побудові соціогуманістичного фундаменту України новітньої доби в умовах загроз її буттю.

1. Вовканич С.Й. Аксіологія державотворчих процесів в умовах соціально-економічних змін, нових викликів і загроз національній безпеці / Вовканич С.Й. // Стратегічна панорама. — 2015. — № 1. — С. 76—83.
2. Вовканич С.Й. Національна і світова безпека новітньої доби: соціогуманістичний концепт / С.Й. Вовканич // Народознавчі зошити. — Львів : Ін-т народознавства НАН України, 2015. — № 4 (124). — С. 751—761.

3. Вовканич С.Й. Соціогуманістичні засади ідеології духовно-інтелектуального забезпечення державотворення в Україні, або Імперативи (р)еволюційних трансформацій гуманітарної політики в умовах загроз буттю українськості / С.Й. Вовканич ; препр. наук. доп. — Львів : ІРД НАН України, 2014. — 38 с.
4. Вовканич С.Й. Суспільні трансформації в умовах глобалізації: соціогуманістичні імперативи, неекономічні чинники та євроінтеграційні пріоритети / Вовканич С.Й. // Регіональна економіка. — 2014. — № 1. — С. 66—80.
5. Донбас і Крим: ціна повернення: монографія / за заг. ред. В.П. Горбуліна, О.С. Власюка, Е.М. Лібанової, О.М. Лещенко. — Київ : НІСД, 2015. — 474 с.
6. Лопатинський Ю.М. Інституціоналізація транзитивної економіки / Лопатинський Ю.М. // Научные труды ДонНТУ. Серия: экономическая. — Вып. 103-1. — Донецк : ДонНТУ, 2006. — С. 230.
7. Пасхавер О. «Коли держава неефективна, економіка залежить від неекономічних факторів» / Олександр Пасхавер // День. — 2013. — № 120—121 (4003—4004). — С. 2.
8. Регулювання національної економіки в екстремальних умовах (в умовах війни) / І. Михасюк, В. Чаус. — Львів : Априорі, 2016. — 212 с.
9. Субетто А.И. Цінности в системі общественного інтелекта. «Цінностная война и защита ценностей самоидентификации российской цивилизации» / А.И. Субетто. — Харьков : Социальная экономика, 2010. — № 3. — С. 93—96.
10. Українська Національна Ідея як духовно-інтелектуальний код соборності народу: етнічний, інтеграційний та цивілізаційний вектори. Матеріали круглого столу / за ред. професора В.С. Кравціва. — Львів : ІРД НАН України, 2011. — 62 с.
11. Фокуяма Ф. Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию / Ф. Фокуяма. — Москва : АСТ, 2004. — 730 с. — (Пер. с англ.).
12. Vovkanych Stepan. Can We Survive without the National Idea? Spring — Winter / Stepan Vovkanych // The Ukrainian Quarterly. — 2012. — № 3—4. — P. 47—58.
13. Стратегія сталого розвитку «Україна — 2020». Указ Президента України № 5/2015 — Про стратегію сталого розвитку «Україна-2020» // Офіційне інтернет-представництво Президента України.
14. Проект Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» від 01.07.2015 / Верховна Рада України. Електронний ресурс. — Режим доступу: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/...doc_349779 \(1\).rtf](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/...doc_349779 (1).rtf).
15. Проект Закону України «Про префектів» від 16.11.2015 / Мін-во рег. роз-ку, будівництва та житлово-ком. госп. України. Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2016/01/prefekti-16.11...pdf>.
16. Давиденко К. Не керувати, а наглядати: як префекти замінять рай — і облдержадміністрації. Електронний

ресурс. — Режим доступа: <http://www.pravda.com.ua/articles/2015/12/16/7092462/>.

17. Європейські цінності — <https://ru.wikipedia.org>.

Stepan Vovkanych

PREFECTS AS THE PUBLIC INNOVATION IN THE STATE DEVELOPMENT IN UKRAINE

Attention is paid for the first time to the need for bringing the definitions «institute» and «institution» (organization) into correspondence with the terms of authorities' decentralization from the socio-humanistic point of view. In this context the features of their different dominants and directions of combining on the basis of personal (moral, ethical, socio-cultural, outlook, mental, etc) human characteristics and spiritual and intellectual potential of national elites as the producers of qualitative transfers to the development of new future Ukraine are analyzed. In the same time attention is focused on the need for the country to maintain growth of awareness by the institute of prefects about the major components of Ukrainian idea as the stratagems of general country development and as the markers of the nation unification in order to conduct reforms and implement the tasks on realization of European integration civilization choice of Ukraine, strengthening of its national security, protection of state sovereignty and breakthrough into world spaces and markets.

Keywords: institute, organization (institution), institutionalism, institutional policy, prefect, decentralization of authorities, national idea stratagems, centrifugal anti-Ukrainian forces.

Степан Вовканыч

ПРЕФЕКТЫ КАК ОБЩЕСТВЕННАЯ НОВАЦИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО СТРОИТЕЛЬСТВА В УКРАИНЕ

Исходя из социогуманистических позиций впервые акцентируется внимание на необходимости приведения в соответствие согласно условий децентрализации власти дефиниций «институт» и «институция (организация)». В этом контексте анализируются свойства их отличительных доминант и направления совпадений на основе личностных (морально-этических, социокультурных, мировоззренческих, ментальных и других) характеристик человека, духовно-интеллектуального потенциала национальных элит как продуцентов качественных трансфертов в преемственность развития новой Украины. В тоже время внимание фокусируется на необходимости обеспечения государством роста уровня осознания институтом префектов главных составляющих украинской идеи как стратагем общегосударственного прогресса, как маркеров объединения нации для проведения реформы и выполнения домашних заданий по стабильному развитию, реализации евроинтеграционного цивилизационного выбора Украины, укреплению её национальной безопасности, защите государственного суверенитета и прорыва на мировые просторы и рынки.

Ключевые слова: институт, организация (институция), институционализм, институциональная политика, префект, децентрализация власти, стратагемы национальной идеи, центробежные антиукраинские силы.